

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Кафедра теорії та методики дошкільної освіти

Лазарович Надія

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни

«Методика керівництва ігровою діяльністю»

Івано-Франківськ – 2013 рік

УДК 378.4
ББК 74

Лазарович Н.Б. Методика керівництва ігровою діяльністю: методичні рекомендації до дисципліни – Івано-Франківськ, 2013. – с.35

Зміст видання розкриває джерельну базу теоретичної та практичної частин курсу. У ньому вміщено ряд додатків та інформаційний матеріал, який поглиблює знання, отримані під час вивчення навчальної дисципліни. Видання прислужиться викладачам навчальних закладів III-IV рівнів акредитації та студентам спеціальності «Дошкільна освіта» 01010106.

*Друкується відповідно до рішення ради Педагогічного інституту
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол № 2 від 11.09. 2013)*

Рецензенти:

Недільський С.А.
заступник директора Педагогічного інституту Прикарпатського
національного університету ім. В.Стефаника,
канд. пед. наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної освіти

Круль Л.М.
канд пед. наук, доцент кафедри філології та методики початкової освіти
Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Навчально-тематичний план курс.....	5
Розділ I . Зміст і джерельна база лекцій.....	7
Розділ II. Плани практичних занять та завдання для с амостійної роботи студентів.....	12
Орієнтовні питання до заліку та тестові завдання з «Методики керівництва ігровою діяльністю»	20
Додатки.....	27
Список використаних джерел.....	33

ВСТУП

Дитинство – це унікальний та неповторний період життя людини, коли починається формування власної особистості та визнання її повноцінним членом людського співтовариства. Рівень розвитку культури суспільства визначає місце, роль та провідну діяльність особистості в цей віковий період, а спосіб життя, прийнятний для тієї чинної епохи, зумовлює швидкість її переходу від «дитячого» до «дорослого» членства в суспільстві. Спочатку це визначалося статусом реального помічника по господарству, пізніше ускладнення суспільних відносин сприяло створенню простору для розвитку ігрової діяльності дітей. У період зростання інтересу до проблем розвитку дитини науковці визнали гру невід’ємним супутником дитинства, засобом всебічного розвитку та важливим виховним методом, провідною діяльністю дітей дошкільного віку, яка відповідає за налагодження успішної співпраці зі світом дорослих, тобто за соціалізацію.

Мета курсу: забезпечити студентів необхідними знаннями з основних теоретичних підходів до вивчення ігрової діяльності дітей. Визначити методологічні основи ігрової діяльності в дошкільному та молодшому шкільному віці. залучити студентів до планування і правильного керівництва ігровою діяльністю в ДНЗ і школі.

Навчальна дисципліна «Методика керівництва ігровою діяльністю» спрямована на розв’язання наступних завдань:

- визначити потенціал теоретичних підходів та категоріальний апарат, що складають методологічну основу ігрової діяльності;
- сформулювати уявлення про функції, принципи, методи ігрової діяльності;
- ознайомити студентів з основними методами науково-методичної та науково-дослідної роботи з актуальних проблем курсу;
- опанувати методичними основами керівництва ігровою діяльністю з дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку;
- сформулювати практичні навички та вміння при організації та проведенні методики ігор з дітьми у різних вікових групах дитячого садка та молодшими школярами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- вікові та індивідуальні, психологічні особливості гри дитини;
- форми збагачення ігрової діяльності дітей дошкільного віку
- організацію і планування ігрової діяльності з дітьми в ДНЗ і школі;
- зміст програмових вимог ігрової діяльності у чинних та експериментальних програмах;
- організацію та керівництво ігровою діяльністю з дітьми раннього віку;
- класифікацію ігрової діяльності дітей;
- організацію та керівництво методичною роботою в ДНЗ.

вміти:

- організовувати та проводити всі види ігор і ДНЗ і школі;
- використовувати дидактичні ігри у роботі з ознайомлення та закріплення навчально-виховного матеріалу в ДНЗ і школі;

- розробляти та використовувати різноманітний дидактичний наочний матеріал для кожної вікової групи, який відповідає вимогам програми;
- складати та розробляти конспекти групових та індивідуальних ігор в різних вікових групах;
- вести спільну роботу з батьками, вчителями шкіл, встановлювати наступність зв'язку з ігровою діяльністю дитини.

Курс «Методика керівництва ігровою діяльністю» розрахований на 108 години, з них 64 – на самостійну роботу, 44 – аудиторну роботу (24 год. лекцій, 20 год. практичних занять). Прикінцева форма контролю – залік.

Методичні рекомендації мають пошуковий характер. З вдячністю сприймемо висловлені зауваження та пропозиції до них.

**Навчально-тематичний план курсу
«Методика керівництва ігровою діяльністю»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		П	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Психолого-педагогічні особливості ігрової діяльності												
Тема 1. Теоретико-методичні засади організації ігрової діяльності дітей.		2	1			4		1				10
Тема 2. Роль гри в особистісному розвитку дитини дошкільного віку.		2	1			4		1				8
Тема 3. Гра як ефективний засіб пізнання світу і себе в ньому		2	2			4		1				8
Тема 4. Гра в освітньому просторі дошкільного закладу.		2	2			4		1	1			8
Тема 5. Ігрові технології навчання у початковій освіті		2	2			4		1	1			8
Разом за змістовим модулем 1		10	8			20		5	2			42
Змістовий модуль 2. Виховний потенціал дитячих ігор.												
Тема 6. Українська народна гра дітям.		2	1			4		1				8
Тема 7. Ігрова діяльність дітей раннього віку в умовах сім'ї.		2	1			5		1	1			8
Тема 8. Ігрові виховні ситуації у формуванні особистості дитини.		2	2			5		1	1			8
Тема 9. Мовленнєві ігри у роботі з дошкільниками та молодшими школярами.		2	2			5			1			8

Тема 10. Математичні ігри в ДНЗ і початковій школі.											
		2	2			5					8
Тема 11. Природничі ігри в роботі з дошкільниками та молодшими школярами. Тема 12. Художньо-мистецькі ігри у навчально-виховній роботі з дітьми. Разом за змістовим модулем 2		2	2			5					8
		2	2			5					8
		14	12			34		8	2		56
Усього годин		24	20			64		8	2		98
ІНДЗ			-	-		-		-	-	-	
Усього годин											

Розділ I
Зміст і джерельна база лекцій
Змістовий модуль 1. Психолого-педагогічні особливості ігрової діяльності.

Тема 1. Теоретико-методичні засади організації ігрової діяльності дітей.

1. Теоретичні основи дослідження ігрової діяльності у концепціях К.Грооса, Е.Еріксона, А. Валлона.
2. Загальна структура ігрової діяльності за О.Леонтьєвим.
3. Педагогічні функції ігрової діяльності у цілісному навчально-виховному процесі (Н.Кудикіна).
4. Класифікації ігор дітей.
5. Модель керівництва ігровою діяльністю дітей.

Література:

1. Артемова Л.В. Вчися граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят: Книга для вихователів дитячих садків та батьків. - К.: Томіріс, 1995.
2. Бондаренко А.К. Дидактичні ігри в дитячому садку. - М. Освіта, 1991.
3. Буре Р.С. Готуємо дітей до школи. - М., Просвітництво, 1987. -
4. Васильєва О.І. Старший вихователь дитячого саду. - М., 1990. - С.76.
5. Венгер Л.А. Ігри та вправи з розвитку розумових здібностей у дітей дошкільного віку. - М., Просвітництво.
6. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Тема 2. Роль гри в особистісному розвитку дитини дошкільного віку.

1. Психологічні особливості гри.
2. Іграшка – своєрідний морально-етичний еталон явищ соціальної дійсності.
3. Показники ігрового інтересу.
4. Рівні розвитку взаємодії дітей у грі.
5. Збагачення ігрової діяльності дітей дошкільного віку.

Література:

1. Нурєєва О.С., Шейнфельд З.І. Таємниці адаптації. Психологічні особливості дітей дошкільного віку. – Х.: Вид.група «Основа», 2007.
2. Швайка Л.А., Гаркуша Г.В. Організація роботи з дітьми раннього віку. – Х.: вид.група «Основа», 2009.
3. Нечипорук Н.І, Томей О.П., Розвивальні ігри для дошкільнят. – Х.: вид.група «Основа», 2007.
4. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

5. Юрченко Н.Ф. Ігрова діяльність старших дошкільників. – Х.: вид.група «Основа», 2011.

Тема 3. Гра як ефективний засіб пізнання світу і себе в ньому

1. Гра- активна форма пізнання навколишньої дійсності
2. Завдання керівництва ігровою діяльністю.
3. Внутрішні закони розвитку гри як діяльності.

Література:

1. Артемова Л.В. Вчися граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят: Книга для вихователів дитячих садків та батьків. - К.: Томіріс, 1995.
2. Кудикіна Н.В. Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі. Монографія. - К.: КМПУ ім. Б.Д.Грінченка, 2003.
3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Тема 4. Гра в освітньому просторі дошкільного закладу.

1. Місце гри в освітньому просторі дошкільного закладу.
2. Основні способи включення дорослого в підготовку до гри.
3. Навчально-ігрові заняття, їх різновиди.

Література:

1. Артемова Л.В. Вчися граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят: Книга для вихователів дитячих садків та батьків. - К.: Томіріс, 1995.
2. Буре Р.С. Готуємо дітей до школи. - М., Просвітництво, 1987. -
3. Васильєва О.І. Старший вихователь дитячого саду. - М., 1990. - С.76.
4. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Тема 5.Ігрові технології навчання у початковій освіті

1. Дидактична гра на уроці в початковій школі.
2. Ігрова технологія навчання в початковій школі.
3. Моделювання ігрових технологій.

Література:

1. Артемова Л.В. Вчися граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят: Книга для вихователів дитячих садків та батьків. - К.: Томіріс, 1995.
2. Кудикіна Н.В. Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі. Монографія. - К.: КМПУ ім. Б.Д.Грінченка, 2003.

3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Змістовий модуль 2. Виховний потенціал дитячих ігор

Тема 6. Українська народна гра дітям.

1. Виховні функції народної гри.
2. Класифікація народних ігор
3. Керівництво народними іграми дітей.

Література:

1. Богуш А. М. Українське народознавство в дошкільному закладі : навч. посіб. / Богуш А. М., Лисенко Н. В. – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – К. : Вища школа, 2002. – С. 321–335.
2. Народна мудрість про час / авт.-упоряд О. О. Яловська // Мандрівець, 2006. – 80 с.
1. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Тема 7. Ігрова діяльність дітей раннього віку в умовах сім'ї.

1. Значенні ігрової діяльності для дітей раннього віку.
2. Види ігор для дітей раннього віку.
3. Підбір іграшок для дітей раннього віку.

Література:

1. Артемова Л.В. Вчися граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят: Книга для вихователів дитячих садків та батьків. - К.: Томіріс, 1995.
2. Кудикіна Н.В. Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі. Монографія. - К.: КМПУ ім. Б.Д.Грінченка, 2003.
3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Тема 8. Ігрові виховні ситуації у формуванні особистості дитини.

1. Виховні ситуації - метод організації діяльності дітей.
2. Види виховних ситуацій.
3. Керівництво ігровими ситуаціями дітей старшого дошкільного віку і молодшого шкільного віку.

Література:

1. Бондаренко А.К. Дидактичні ігри в дитячому садку. - М. Освіта, 1991.
2. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Тема 9. Мовленнєві ігри у роботі з дошкільниками та молодшими школярами.

1. Словесні ігри у формуванні аудіювних навичок дітей.
2. Художньо-ігровий підхід до розвитку мовлення дітей.
3. Формування звукової культури дитячого мовлення засобами гри.
4. Розвивальний потенціал комбінаторної мовленнєвої гри.

Література:

1. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. 2 –е видання. – К.: Видавничий дім «Слово», 2010.-374с.
2. Богуш А.М., Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників. Навчально методичний посібник. - К.: Видавничий Дім "Слово",2008. – 256 с.
3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Тема 10. Математичні ігри в ДНЗ і початковій школі.

1. Формування у дітей математичних уявлень засобами гри.
2. Розвивальний потенціал ігор на математичному матеріалі.
3. Використання гри «так - ні»у ДНЗ.

Література:

1. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.
2. Старченко В. Логіко-математичний аспект дошкільної освіти // Д. в. - 2005.№7.-с. 22-24.
3. Щербакова К.Й. Методика навчання математики дітей дошкільного віку : навч. посібник.-К.: Вища школа , 1985.-247с.

Тема 11. Природничі ігри у роботі з дошкільниками та молодшими школярами.

1. Екологізація свідомості дошкільників у контексті ігрової діяльності.
2. Ігрові форми ознайомлення дітей з природою.
3. Ігровий підхід до екологічного виховання дітей.

Література:

1. Горопаха Н.М. Виховання екологічної культури дітей: Посібник для вихователів дошкільних закладів та вчителів початкових класів. – Рівне: Волинські обереги, 2001. – 212 с.
2. Лисенко Н.В. Практична екологія для дітей. Навчально-методичний посібник для батьків, вихователів, учителів. – Івано-Франківськ: Фірма “Сіверія” ЛТД, 1999. – 156 с.

3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Тема 12. Художньо-мистецькі ігри у навчально-виховній роботі з дітьми.

1. Виховне значення психо-корекційної казки.
2. Сценічно-ігровий підхід до літературної діяльності
3. Мистецькі ігри в ДНЗ та початковій школі.

Література:

1. Артемова Л.В. Вчися граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят: Книга для вихователів дитячих садків та батьків. - К.: Томіріс, 1995.
2. Кудикіна Н.В. Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі. Монографія. - К.: КМПУ ім. Б.Д.Грінченка, 2003.
3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Розділ II
Плани практичних занять та завдань для самостійної роботи студентів
до дисципліни
«Методика керівництва ігровою діяльністю»

№ з/п	Змістовий модуль 1. Психолого-педагогічні особливості ігрової діяльності.	Кількість годин
1	Історичні особливості дослідження ігрової діяльності дітей.	2
2	Керівництво ігровою діяльністю в освітніх закладах України.	2
3	Моделі структур дидактичної гри та ігрових стосунків.	2
4	Творчі ігри у виховній роботі з дітьми.	2
Змістовий модуль 2. Виховний потенціал дитячих ігор .		
5	Вікові особливості керівництва ігровою діяльністю дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.	2
Змістовий модуль 2. Виховний потенціал дитячих ігор.		
6	Виховний потенціал театралізованих ігор.	2
7	Ігри для занять ТРВЗ із дітьми молодшого шкільного віку.	2
8	Напрями ігрової діяльності в ДНЗ.	2
9	Ігровий підхід до правого виховання.	2
10	Наступність керівництва ігровою діяльністю в ДНЗ і школі.	2

Змістовий модуль 1. Психолого-педагогічні особливості ігрової Діяльності.

Тема 1. Історичні особливості дослідження ігрової діяльності дітей.

1. Зародження теоретичних основ ігрової діяльності у XIX ст.
2. Психологічні дослідження гри у XX ст.
3. Структура, функції, завдання ігрової діяльності .
4. Класифікації ігор дітей. Модель керівництва ігровою діяльністю дітей.
6. Показники ігрового інтересу. Рівні розвитку взаємодії дітей у грі.
7. Збагачення ігрової діяльності дітей дошкільного віку.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Вивчення рекомендованої літератури. Самостійний добір літературних джерел до теми. На основі пропонованої літератури письмово доповнити *ключові поняття* до теми: структура, функції, завдання ігрової діяльності, класифікації ігор дітей.
2. Теми доповідей:
«Психологічні витoki педагогічної теорії ігрової діяльності»,
«Теоретичні засади педагогічного керівництва ігровою діяльністю»

Література:

1. Нуреева О.С., Шейнфельд З.І. Таємниці адаптації. Психологічні особливості дітей дошкільноговіку. – Х.: Вид.група «Основа», 2007.
2. ШвайкаЛ.А., ГаркушаГ.В. Організаціяроботиздідьмиранньоговіку. – Х.: вид.група «Основа», 2009.
3. Нечипорук Н.І, Томей О.П., Розвивальні ігри для дошкільнят. – Х.: вид.група «Основа»,2007.
4. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.
5. Юрченко Н.Ф. Ігрова діяльність старших дошкільників. – Х.: вид.група «Основа», 2011.

Тема 2. Керівництво ігровою діяльністю в освітніх закладах України.

1. Місце гри в освітньому просторі дошкільного закладу.
2. Навчально-ігрові заняття, їх різновиди.
3. Ігрові технології навчання у початковій освіті
4. Моделювання ігрових технологій.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Вивчення рекомендованої літератури. Самостійний добір літературних джерел до теми.
2. Проаналізувати ігрову діяльність в чинних програмах ДНЗ(«Впевнений старт», Українське дошкілля», «Дитина»), і школі.
3. Розробити конспекти навчально-ігрових занять.

Література:

1. Артемова Л.В. Вчися граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят: Книга для вихователів дитячих садків та батьків. - К.: Томіріс, 1995.
2. Кудикіна Н.В. Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі. Монографія. - К.: КМПУ ім. Б.Д.Грінченка, 2003.
3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Тема 3. Моделі структур дидактичної гри та ігрових стосунків.

1. Структура дидактичної гри.
2. Алгоритм дій дорослих.
3. Моделі взаємин гравців у дидактичній грі.
4. Процес опанування правилами гри.
5. Педагогічні вимоги до організації дидактичних ігор.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Вивчення рекомендованої літератури. Самостійний добір літературних джерел до теми. На основі пропонованої літератури письмово доповнити *ключові поняття* до теми: структура дидактичної гри, алгоритм дій дорослих, правилами гри.
2. Теми доповідей:
«Дидактична гра в дошкільному віці»,
«Виховання культури поведінки в процесі дидактичної гри в дошкільнят»
3. Підготувати дидактичні ігри у різних вікових групах в ДНЗ .

Література:

1. Артемова Л.В. Вчися граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят: Книга для вихователів дитячих садків та батьків. - К.: Томіріс, 1995.
2. Кудикіна Н.В. Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі. Монографія. - К.: КМПУ ім. Б.Д.Грінченка, 2003.
3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Тема 4. Творчі ігри у виховній роботі з дітьми.

1. Основні умови організації ігрової взаємодії .
2. Види творчих ігор.
3. Керівництво творчими іграми дітей дошкільного молодшого шкільного віку.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Вивчення рекомендованої літератури. Самостійний добір літературних джерел до теми.
2. Підготувати добір творчих ігор з різних напрямів виховання в ДНЗ .

Література:

1. Артемова Л.В. Вчися граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят: Книга для вихователів дитячих садків та батьків. - К.: Томіріс, 1995.
2. Кудикіна Н.В. Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі. Монографія. - К.: КМПУ ім. Б.Д.Грінченка, 2003.
3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Змістовий модуль 2. Виховний потенціал дитячих ігор.

Тема 5. Вікові особливості керівництва ігровою діяльністю дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

1. Значенні ігрової діяльності для дітей раннього віку.

2. Види ігор та підбір іграшок для дітей раннього віку.
3. Напрями навчально-виховної роботи з батьками щодо організації ігрової діяльності з дітьми раннього віку..
4. Умови впровадження ігрових ситуацій для дітей старшого дошкільного віку і молодшого шкільного віку.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Вивчення рекомендованої літератури. Самостійний добір літературних джерел до теми
2. Теми доповідей:
«Напрями навчально-виховної роботи з батьками щодо організації ігрової діяльності з дітьми раннього віку»,
«Умови впровадження ігрових ситуацій для дітей старшого дошкільного віку і молодшого шкільного віку»
3. Підготувати ігри для розвитку психічних процесів дитини раннього віку.

Література:

1. Бондаренко А.К. Дидактичні ігри в дитячому садку. - М. Освіта, 1991.
2. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Тема 6. Виховний потенціал театралізованих ігор.

1. Класифікація театралізованих ігор.
2. Гра-драматизація – синтетичний вид діяльності дошкільників.
3. Настільні театралізовані ігри.
4. Стендові театралізовані ігри.
5. Різновиди театрів театралізованих ігор.
6. Етапи керівництва театралізованих ігор дітей .

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Вивчення рекомендованої літератури. Самостійний добір літературних джерел до теми
3. Теми доповідей:
«Гра-драматизація – синтетичний вид діяльності дошкільників»,
«Керівництво театралізованими іграми дітей дошкільного та молодшого шкільного віку»
3. Написати конспекти театралізованих ігор для дітей дошкільного віку.

Література:

1. Бондаренко А.К. Дидактичні ігри в дитячому садку. - М. Освіта, 1991.
2. Бреслав Г.М. Емоційні особливості формування особистості в дитинстві. - М., Педагогіка. 1990. - С.75.
3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Тема 7. Ігри для занять ТРВЗ із дітьми молодшого шкільного віку.

1. Сутність ТРВЗ (теорія розв'язку винахідницьких завдань) в ДНЗ.
2. Методи ТРВЗ, особливості їх використання на заняттях з дітьми дошкільного віку.
3. Керівництво сюжетно-рольовими іграми з елементами ТРВЗ в молодшому дошкільному віці.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Вивчення рекомендованої літератури. Самостійний добір літературних джерел до теми
2. Підібрати ігри з елементами ТРВЗ в для дітей дошкільного віку.

Література:

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К.: Академвидав, 2004. – 352с.
2. Лазарович Н. Обдарованість у дошкільному віці: Навчально- методичний посібник. – Берегово, ПНВЗ «Галицька академія», 2009. – 220с.
3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318

Тема 8. Напрями ігрової діяльності в ДНЗ.

1. Словесні ігри дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.
2. Формування звукової культури дитячого мовлення засобами гри.
3. Формування у дітей математичних уявлень засобами гри.
4. Розвивальний потенціал ігор на математичному матеріалі.
5. Ігрові форми ознайомлення дітей з природою.
6. Ігровий підхід до екологічного виховання дітей.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Вивчення рекомендованої літератури. Самостійний добір літературних джерел до теми
2. Підготувати ігри на формування звукової культури дитини дошкільного та молодшого шкільного віку.
3. Підготувати ігри на формування у дітей математичних уявлень.
4. Підготувати ігри екологічного спрямування для дітей.

Література:

1. Богуш А. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. 2 –е видання . – К.: Видавничий дім «Слово», 2010.-374с.
2. Богуш А.М., Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників Навчально методичний посібник. - К.: Видавничий Дім "Слово",2008. – 256 с.
3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

4. Старченко В. Логіко-математичний аспект дошкільної освіти // Д. в. - 2005.№7.-с. 22-24.
5. Сбоева Л. Для розвитку творчого мислення // Д. в.- 2004. - №5.-с.18-19.
6. Горопах Н.М. Виховання екологічної культури дітей: Посібник для вихователів дошкільних закладів та вчителів початкових класів. – Рівне: Волинські обереги, 2001. – 212 с.
7. Лисенко Н.В. Практична екологія для дітей. Навчально-методичний посібник для батьків, вихователів, учителів. – Івано-Франківськ: Фірма “Сіверія” ЛТД, 1999. – 156 с.

Тема 9. Ігровий підхід до правого виховання.

1. Вплив гри на формування морально-правових почуттів у дітей.
2. Ігри на формування основ соціально-правової поведінки дошкільників.
3. Ігри на формування культури трудової діяльності у дітей

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Вивчення рекомендованої літератури. Самостійний добір літературних джерел до теми.
2. Підготувати ігри на формування основ соціально-правової поведінки дошкільників.
3. Підготувати ігри на формування культури трудової діяльності у дітей.

Література:

1.Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с.

Тема 10. Наступність керівництва ігровою діяльністю в ДНЗ і школі.

1. Мистецькі ігри в ДНЗ та початковій школі.
2. Особливості художнього матеріалу для вибору дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку.
3. Музична гра – шестирічкам.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Вивчення рекомендованої літератури. Самостійний добір літературних джерел до теми
2. Теми доповідей:
«Художньо-мистецькі ігри у навчально-виховній роботі з дітьми.»
«Мистецькі ігри в ДНЗ та початковій школі»

Література:

1. Аніщенко О.А. Розвиваємо у грі. - Мн., Асар.2000. - С.5
2. Бреслав Г.М. Емоційні особливості формування особистості в дитинстві. - М., Педагогіка. 1990. - С.75.

3. Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : навч.-метод. посіб. /За ред. Г. С. Тарасенко. - К. : Слово, 2010. - 318 с

Орієнтовні питання з курсу «Методика керівництва ігровою діяльністю» , які виносяться на залік

1. Теоретичні основи дослідження ігрової діяльності у концепціях К.Грооса, Е.Еріксона, А. Валлона.
2. Загальна структура ігрової діяльності за О.Леонтєвим.
3. Педагогічні функції ігрової діяльності у цілісному навчально-виховному процесі (Н.Кудикіна).
4. Класифікації ігор дітей.
5. Модель керівництва ігровою діяльністю дітей.
6. Роль гри в особистісному розвитку дитини дошкільного віку.
7. Психологічні особливості гри.
8. Іграшка – своєрідний морально-етичний еталон явищ соціальної дійсності.
9. Показники ігрового інтересу.
- 10.Рівні розвитку взаємодії дітей у грі.
- 11.Збагачення ігрової діяльності дітей дошкільного віку.
- 12.Гра- активна форма пізнання навколишньої дійсності
- 13.Завдання керівництва ігровою діяльністю.
- 14.Внутрішні закони розвитку гри як діяльності.
- 15.Місце гри в освітньому просторі дошкільного закладу.
- 16.Основні способи включення дорослого в підготовку до гри.
- 17.Навчально-ігрові заняття, їх різновиди.
- 18.Ігрові технології навчання у початковій освіті
- 19.Дидактична гра на уроці в початковій школі.
- 20.Ігрова технологія навчання в початковій школі.
- 21.Моделювання ігрових технологій.
- 22.Виховні функції народної гри.
- 23.Класифікація народних ігор
- 24.Керівництво народними іграми дітей.
- 25.. Ігрова діяльність дітей раннього віку в умовах сім'ї.
- 26.Значенні ігрової діяльності для дітей раннього віку.
- 27.Види ігор для дітей раннього віку.
- 28.Підбір іграшок для дітей раннього віку.
- 29.Виховні ситуації - метод організації діяльності дітей.
- 30.Види виховних ситуацій.
- 31.Керівництво ігровими ситуаціями дітей старшого дошкільного віку і молодшого шкільного віку.
- 32.Словесні ігри у формуванні аудіітивних навичок дітей.
- 33.Художньо-ігровий підхід до розвитку мовлення дітей.
- 34.Формування звукової культури дитячого мовлення засобами гри.
- 35.Розвивальний потенціал комбінаторної мовленнєвої гри.
- 36.Формування у дітей математичних уявлень засобами гри.
- 37.Розвивальний потенціал ігор на математичному матеріалі.
- 38.Використання гри «так - ні»у ДНЗ.

39. Екологізація свідомості дошкільників у контексті ігрової діяльності.
40. Ігрові форми ознайомлення дітей з природою.
41. Ігровий підхід до екологічного виховання дітей.
42. Виховне значення психо-корекційної казки.
43. Сценічно-ігровий підхід до літературної діяльності
44. Мистецькі ігри в ДНЗ та початковій школі.
45. Зародження теоретичних основ ігрової діяльності у ХІХ ст.
46. Психологічні дослідження гри у ХХ ст.
47. Структура, функції, завдання ігрової діяльності .
48. Класифікації ігор дітей. Модель керівництва ігровою діяльністю дітей.
49. Показники ігрового інтересу. Рівні розвитку взаємодії дітей у грі.
50. Збагачення ігрової діяльності дітей дошкільного віку.
51. Місце гри в освітньому просторі дошкільного закладу.
52. Навчально-ігрові заняття, їх різновиди.
53. Ігрові технології навчання у початковій освіті
54. Моделювання ігрових технологій.
55. . Моделі структур дидактичної гри та ігрових стосунків.
56. Структура дидактичної гри.
57. Алгоритм дій дорослих.
58. Моделі взаємин гравців у дидактичній грі.
59. Процес опанування правилами гри.
60. Педагогічні вимоги до організації дидактичних ігор.
61. Творчі ігри у виховній роботі з дітьми.
62. Основні умови організації ігрової взаємодії .
63. Види творчих ігор.
64. Керівництво творчими іграми дітей дошкільного молодшого шкільного віку.
65. Значення ігрової діяльності для дітей раннього віку.
66. Види ігор та підбір іграшок для дітей раннього віку.
67. Напрями навчально-виховної роботи з батьками щодо організації ігрової діяльності з дітьми раннього віку..
68. Умови впровадження ігрових ситуацій для дітей старшого дошкільного віку і молодшого шкільного віку
69. Виховний потенціал театралізованих ігор.
70. Класифікація театралізованих ігор.
71. Гра-драматизація – синтетичний вид діяльності дошкільників.
72. Настільні театралізовані ігри.
73. Стендові театралізовані ігри.
74. Різновиди театрів театралізованих ігор.
75. Етапи керівництва театралізованих ігор дітей .
76. Ігри для занять ТРВЗ із дітьми молодшого шкільного віку.
77. Керівництво сюжетно-рольовими іграми з елементами ТРВЗ в молодшому дошкільному віці.
78. Вплив гри на формування морально-правових почуттів у дітей.
79. Ігри на формування основ соціально-правової поведінки дошкільників.

80. Ігри на формування культури трудової діяльності.
81. Мистецькі ігри в ДНЗ та початковій школі.
82. Особливості художнього матеріалу для вибору дітьми дошкільного і молодшого шкільного віку.
83. Музична гра – шестирічкам.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З МЕТОДИКИ КЕРІВНИЦТВА ІГРОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

1. Різновид творчих ігор, в яких діти відображають навколишній предметний світ, самостійно зводячи споруди і обігруючи їх – це

- а) сюжетно-рольові ігри
- б) дидактичні ігри
- в) будівельно-конструктивні ігри
- г) ігри – драматизації

2. За навчальним змістом дидактичні ігри поділяються на

- а) ігри для сенсорного виховання
- б) ігри з предметами
- в) ігри, спрямовані на ознайомлення дітей з навколишнім
- г) ігри, спрямовані на формування елементарних математичних уявлень
- д) настільно-друковані ігри
- е) словесні ігри
- є) ігри, спрямовані на мовленнєвий розвиток

3. Особливий вид ігрової діяльності дітей дошкільного віку, що передбачає зображення, розігрування в особах будь-якого літературного твору при збереженні послідовності епізодів – це

- а) сюжетно-рольові;
- б) ігри-драматизації
- в) дидактичні;
- г) народні.

4. Центральний фрагмент гри, що об'єднує всі інші її аспекти й супроводжується ігровими діями – це:

- а) роль;
- б) правило;
- в) гра;
- г) зміст.

5. Вибір тієї чи іншої іграшки для сюжетно-рольової гри визначає:

- а) рівень розвитку дитини;
- б) вподобання дитини;
- в) виховання в сім'ї;
- г) рівень компетентності вихователя.

6. Показники розвинутого ігрового інтересу є:

- а) бажання дотримуватись правил, тривала зацікавленість грою;
- б) бажання ділитись з ровесниками, наявність улюбленої ролі;
- в) небажання закінчувати гру, активне виконання дитиною всіх видів робіт;
- г) всі відповіді правильні.

7. Особливості творчої гри є:

- а) уявна ситуація, наявність ролей;
- б) наявність ролей і довільність дій;
- в) специфічні мотиви і соціальні відносини;
- г) всі відповіді правильні.

8. Театралізована гра – це:

- а) розігрування в особах літературного твору, відтворення певних образів;
- б) образна гра за певним задумом дітей, в якій розігруються певні події і ролі;
- в) провідна діяльність дошкільників, яка задовольняє потреби дітей та допомагає оволодіти певними знаннями;
- г) систематичний спосіб організації навчання.

9. Структура сюжетно-рольової гри у сучасній дошкільній дидактиці:

- а) сюжет, ролі, ігрові дії, правила;
- б) сюжет, ролі, зміст, ігрова майстерність;
- в) сюжет, ролі, зміст, ігрові дії, ігрові операції, ігрова майстерність, уявна ситуація, правила.

10. Уявна ситуація, наявність ролей, довільність дій, перенесення соціальних відносин – це особливості якого виду ігор?

- а) театралізованих;
- б) сюжетно-рольових;
- в) творчих;
- г) режисерських.

11. Принцип «gratis поруч» притаманно якому віку дітей:

- а) 1-3 річному;
- б) 4-5 річному;
- в) 5-6 річному.

12. Формування у дитини потреби у знаннях, активного інтересу до того, що може стати їх новим джерелом, а також формування більш досконалих пізнавальних навичок і вмінь – сенсорних, інтелектуальних, мнемонічних – відбувається у процесі

- а) сюжетно-рольової гри
- б) дидактичної гри
- в) гри-драматизації
- г) народної гри
- д) сенсорної гри

13. Визначте сутність сюжетно-рольової гри як форми виховання дитини:

- а) є засобом інтелектуального розвитку дитини
- б) є джерелом набуття і накопичення соціального досвіду
- в) розвиває координацію рухів, спритність
- г) сприяє формуванню почуття колективізму, засвоєнню моральних норм

14. Визначте, які ігри не належать до дидактичних за навчальним змістом:

- а) ігри для сенсорного виховання
- б) ігри із відгадуванням загадок
- в) ігри, спрямовані на ознайомлення дітей із навколишнім світом
- г) словесні

15. Що є визначальною ознакою творчої гри?

- а) правила
- б) наявність улюбленої ролі
- в) наявність уявленої ситуації
- г) ігрова демонстрація дітьми літературного твору

16. Хто вперше розробив дидактичний матеріал для формування уявлень про форму, величину, просторові відношення числа – так звані “дари”?

- а) Ж.-Ж. Руссо
- б) Г. Песталоцці
- в) Ф.-В. Фребель
- г) К. Ушинський

17. Основоположником теорії гри, автором відомих праць «Ігри тварин» та «Ігри людей» був:

- а) Карл Грос.
- б) І. Сеченов,
- в) П. Лесгафт,
- г) Л. Чулицька

18. Грі властиві певні загальні, універсальні ознаки:

- а) гра як активна форма пізнання навколишньої дійсності
- б) гра як свідомо і цілеспрямована діяльність.
- в) гра як вільна, самостійна діяльність, що здійснюється за особистою ініціативою дитини.
- г) емоційна насиченість.

19. Специфічні, характерні ознаки гри:

- а) гра як вільна, самостійна діяльність, що здійснюється за особистою ініціативою дитини.
- б) наявність творчої основи.
- в) емоційна насиченість.
- г) Гра як свідомо і цілеспрямована діяльність.

20. Назвіть одну з перших класифікацій гри К. Гросу:

- а) експериментальні та спеціальні ігри;
- б) ігри-вправи, символічні ігри, ігри за правилами
- в) індивідуальні та соціальні;
- г) творчі ігри, ігри за правилами, народні ігри.

21. Назвіть типи іграшок:

- а) готові;
- б) напівготові іграшки;
- в) іграшки-матеріал
- г) конструктори.

22. Форми ігрової діяльності дітей раннього дошкільного віку:

- а) предметно-ігрова діяльність
- б) відображувальна гра
- в) становлення рольової гри.
- г) творча гра.

23. Режисерські ігри це:

- а) ігри дитини з іграшками та їх заміниками за створеним нею сюжетом;
- б) ігри, які придумують самі діти, відображаючи у них враження від пізнання навколишнього світу;
- в) образна гра за певним задумом дітей, який розкривається через відповідні події (сюжет, фабула) і розігрування ролей.

г) розігрування в особах літературного твору, відтворення за допомогою виражальних засобів (інтонації, міміки, жестів, пози, ходи) конкретних образів.

24. Творчі ігри це:

а) ігри дитини з іграшками та їх заміниками за створеним нею сюжетом;

б) ігри, які придумують самі діти, відображаючи у них враження від пізнання навколишнього світу.

в) образна гра за певним задумом дітей, який розкривається через відповідні події (сюжет, фабула) і розігрування ролей.

г) розігрування в особах літературного твору, відтворення за допомогою виражальних засобів (інтонації, міміки, жестів, пози, ходи) конкретних образів.

25. Сюжетно-рольова гра це:

а) ігри дитини з іграшками та їх заміниками за створеним нею сюжетом;

б) ігри, які придумують самі діти, відображаючи у них враження від пізнання навколишнього світу;

в) розігрування в особах літературного твору, відтворення за допомогою виражальних засобів (інтонації, міміки, жестів, пози, ходи) конкретних образів.

г) образна гра за певним задумом дітей, який розкривається через відповідні події (сюжет, фабула) і розігрування ролей.

ДОДАТКИ

Додаток А

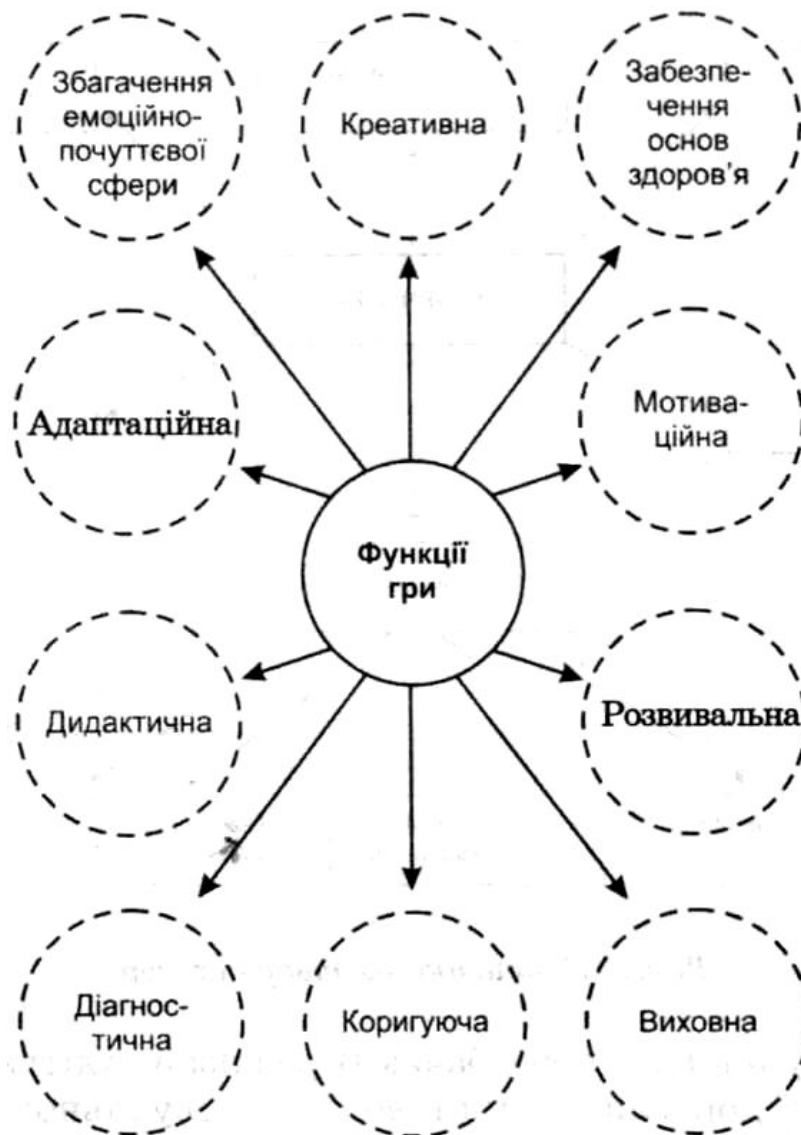

Рис. 1. Педагогічні функції ігрової діяльності у цілісному навчально-виховному процесі

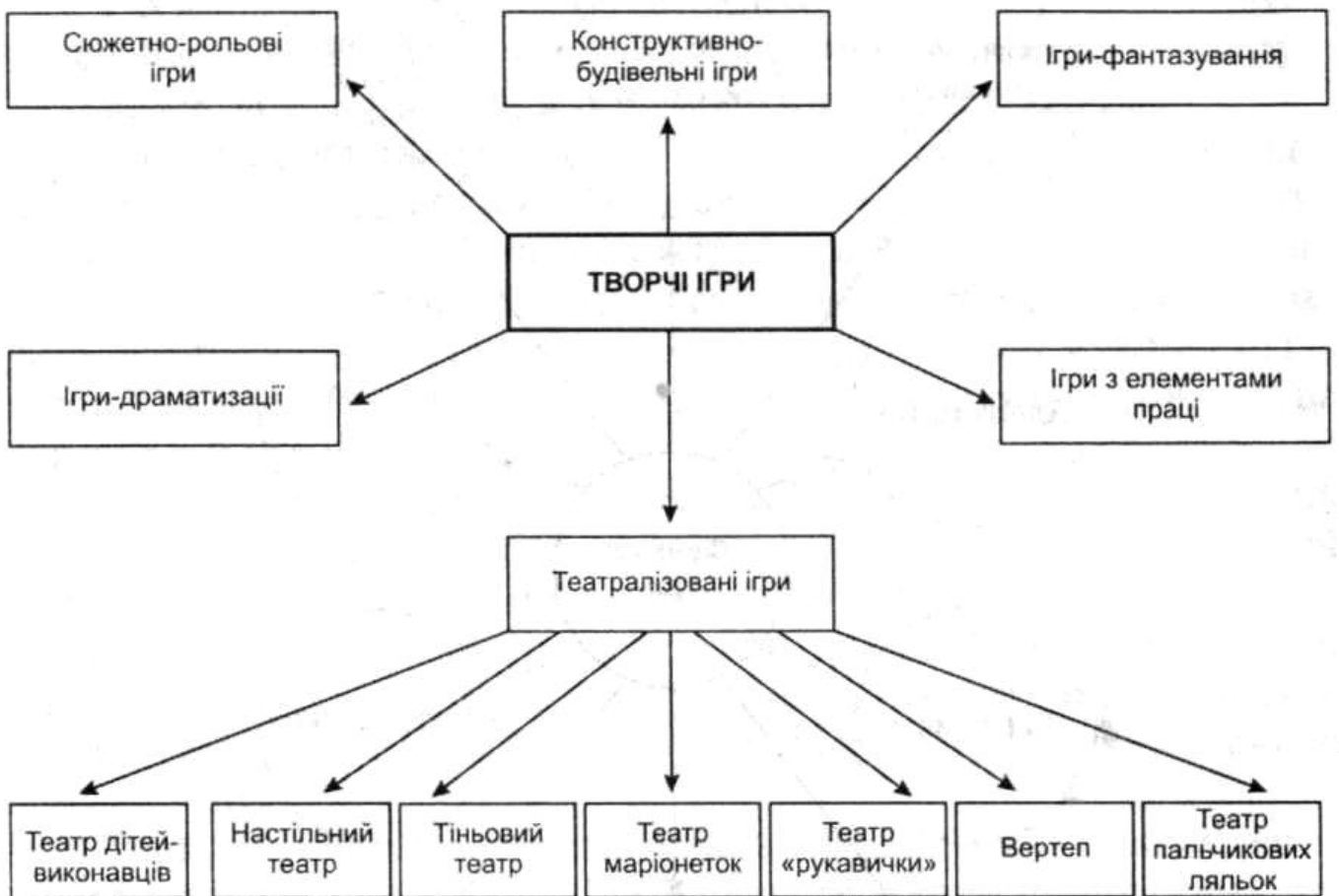

Рис. 2. Класифікація творчих ігор

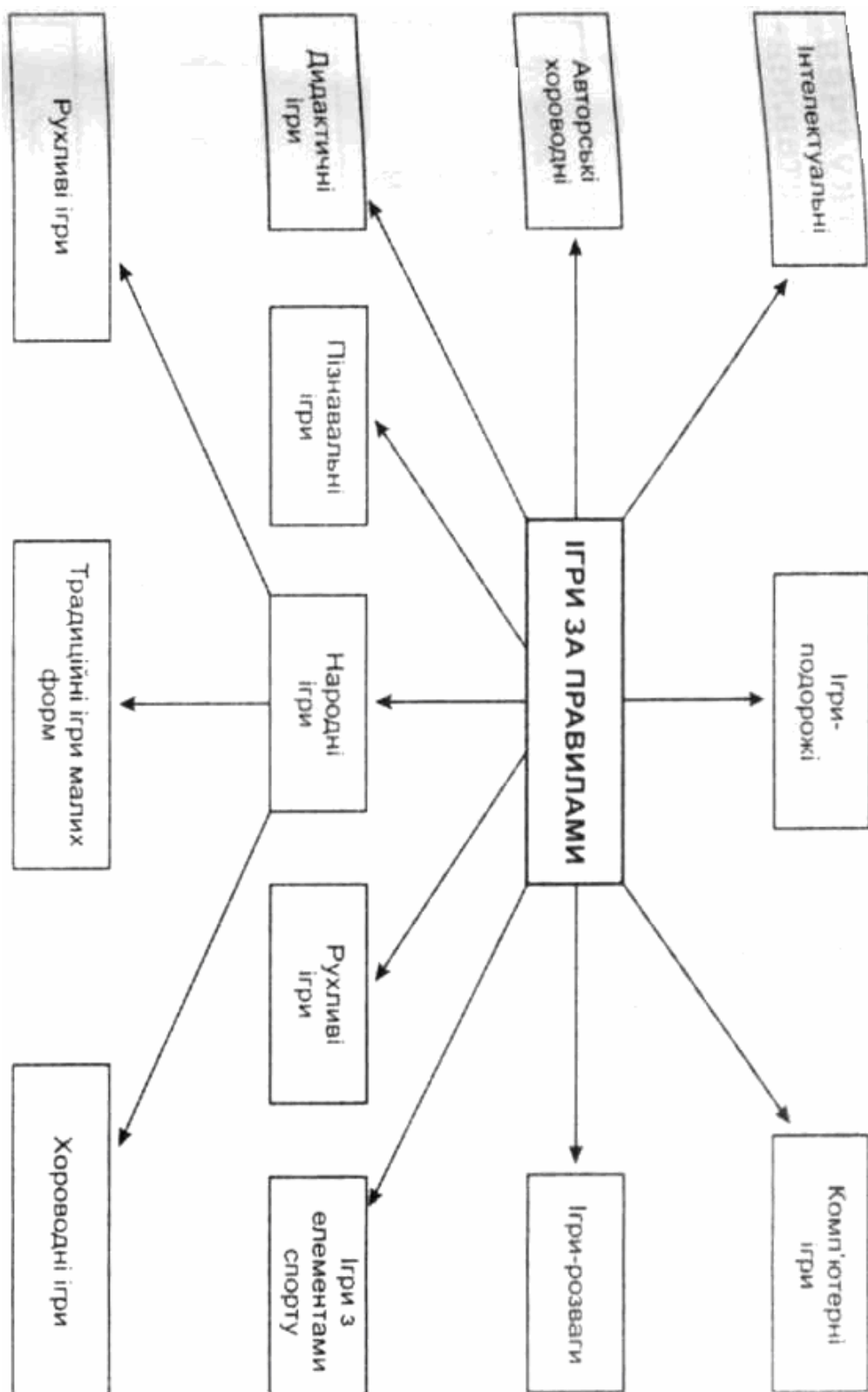

Рис. 3. Класифікація ігор за правилами

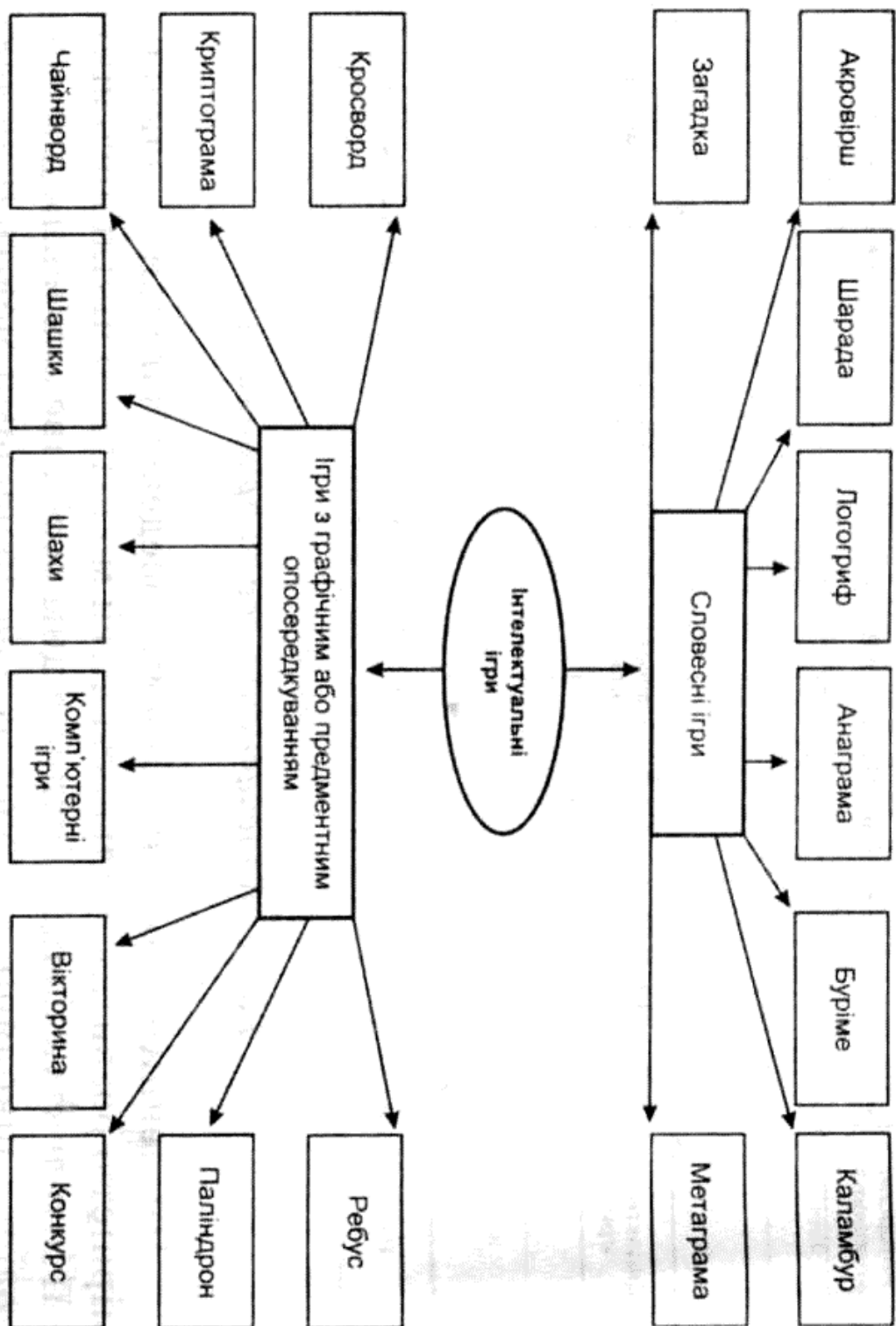

Рис. 4. Класифікація інтелектуальних ігор

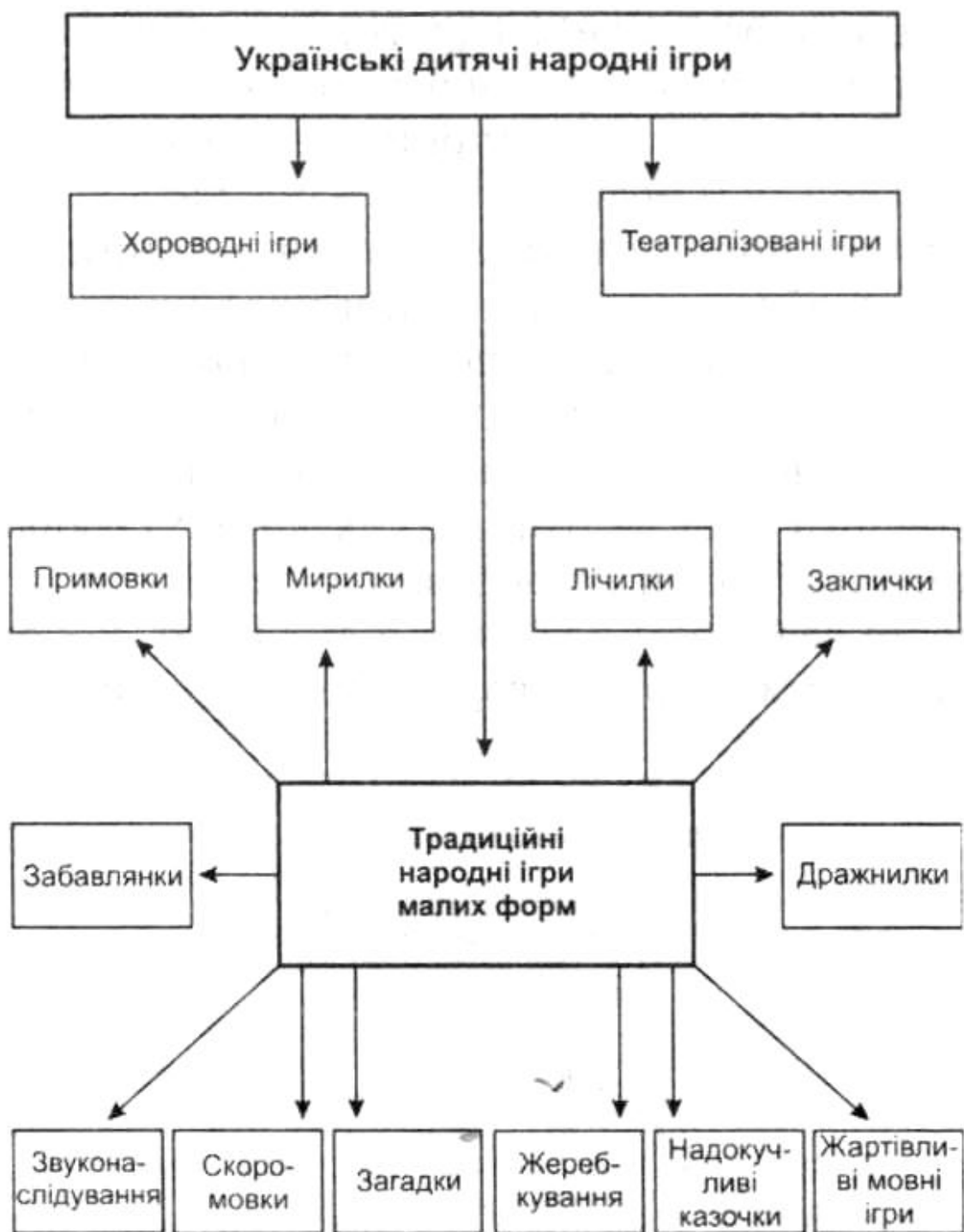

Рис. 5. Класифікація українських дитячих народних ігор

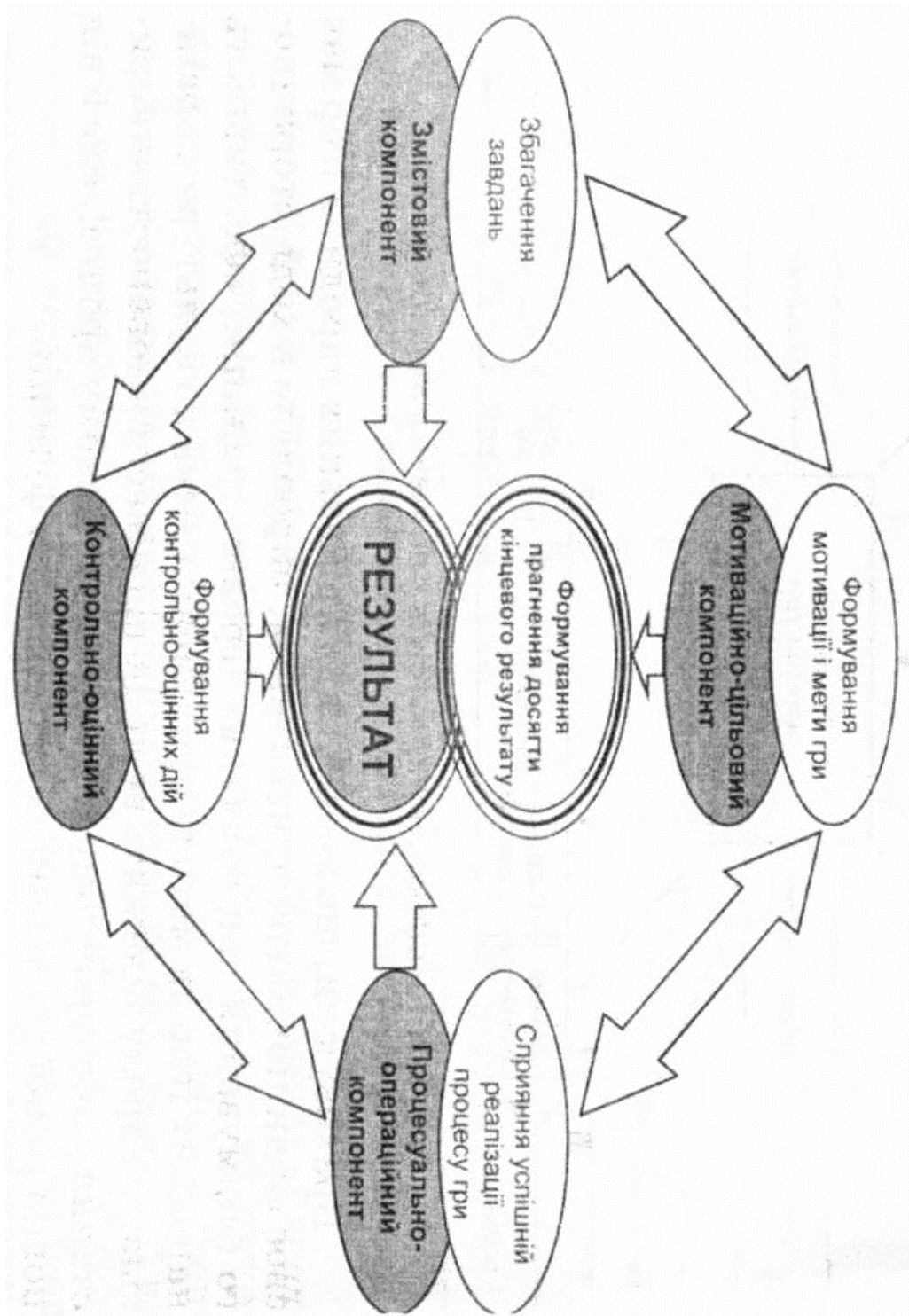

Рис. 6. Модель керівництва ігровою діяльністю дітей

Список використаних джерел:

1. Андрусенко І. Коли навчання буде цікавим і привабливим [Цікаві завдання (ребуси, кросворди, ігри, вікторини) на уроках природознавства] // Почат. освіта. - 2000. - лют. (№8).
2. Артемова Л.В. Вчися граючись. Навколишній світ у дидактичних іграх дошкільнят: Книга для вихователів дитячих садків та батьків. - К.: Томіріс, 1995.
4. Артемова Л.В. Гра і виховання // Дошкільне виховання. -1989.-№10.
5. Артемова Л.В. Моделі структур дидактичної гри та ігрових стосунків // Дошкільне виховання. - 2005. - №4.
6. Артемова Л.В. Розвиток теорії та практики дитячої гри. Сторінки історії // Дошкільне виховання. - 2001. - №7.
7. Артемова Л.В. Театр і гра. - К., 2002.
8. Артёмова Л.В. Театрализованные игры дошкольников. -М., 1991.
9. Артемова Л.В., Янківська О.П. Дидактичні ігри і вправи в дитячому садку. - К.: Радянська школа, 1977.
10. Барташнікова І А., Барташніков О.О. Розвиток наочно-образного та логічного мислення у дітей 5-7 років. - Тернопіль: Богдан, 1998.
11. Бліхарська Л. "Цікавинки" на уроках природознавства // Почат. освіта. - 2001. - лют. (№5).
12. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика. Теорія і практика. - Запоріжжя: Просвіта, 2000.
13. Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах. - К.: Видавничий Дім "Слово", 2006.
14. Богуш А.М., Луцан Н.І. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи. Навчально- методичний посібник. - К.: Видавничий Дім "Слово", 2008.
15. Бурова А. Дидактичні ігри: організація та керівництво // Дошкільне виховання. - 2002. - №7.
16. Бурова А. Керівництво сюжетно-рольовими іграми // Дошкільне виховання. - 2001. - №7.
17. Вакарчук Н. Ігри-подорожі в початковій школі // Поч. школа.-2002.- №3.
18. Гавриш Н. Розвиток мовленнєвотворчої діяльності в дошкільному дитинстві: монографія. - Донецьк: Лебедь, 2001.
19. Грушко О.В. Плекаймо критичність мислення у дошкільнят: Технологія "Знав, дізнався, хочу дізнатись" // Дошкільне виховання. -2008. - №11.
20. Данилова О. О. Пальчикові ігри. - К.: Перо, 2008.
21. Загоруйко Н.О. Дидактичні ігри в молодших класах // Розкажіть онуку. - 1999. - №15-16.
41. Ігнат'єва С А. Математика. Старша група / С.А.Ігнат'єва, О.П. Яковлева. - Х.: Веста: Вид-во "Ранок", 2008.

42. Її величність гра: теорія і методика організації дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник статей / за ред. Г.С.Тарасенко. - Вінниця: ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 2009.
43. Кудикіна Н.В. Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі. Монографія. - К.: КМПУ ім. Б.Д.Грінченка, 2003.
44. Кузь В. Г., Сивачук Н.П. Українські народні дитячі ігри. - К.: Науковий світ, 2003.
45. Кулачківська С.Т. Чого чекає малюк? // Дошкільне виховання. - 1989. - №11.
46. Лаврентьева Г. Комп'ютерно-ігровий комплекс у дошкільному закладі // Дошкільне виховання. - 2003. - №1.
47. Лисенко Н.В. Практична екологія для дітей: навчально-методичний посібник для вихователів, учителів, батьків. - Івано-Франківськ: Сіверсія, 1999.
48. Макарова С. Щоб ротик був слухняний: Логопедичний практикум. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2008.
49. Марінушкіна О.Є., Шубіна Г.В. Родина та обдарована дитина. - Х.: Вид. група "Основа", 2008.
50. Матюшко І.С., Федотова Н.М. Математичні ігри в початкових класах: Навч.-метод. посіб. для вчителя-класовода. - Чернігів: Чернігівський ЦНТЕІ, 2001
51. Народні ігри. Для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / Упоряд. Ю.Є.Бардакова. - Х.: Вид. група "Основа", 2007.
52. Непомнящая Н.И. Игра и творчество как формы жизни личности // Развитие личности. - 2001. - №1.
53. Нечипорук Н.І., Томей О.П. Розвивальні ігри для дошкільників. - Х.: Видавнича група "Основа", 2007.
54. Новикова В.П. Математика в дитячому садку. 6-7 років. Конспекта занять: Пер. з рос. мови. -Х.: Вид-во "Ранок", 2007.
55. Паранова В.І. Казка про правила дорожнього руху. - Тернопіль: Підручники і посібники, 2008.
56. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Ака- дем-видав, 2004.
57. Салюк А. Дидактичні ігри в процесі навчання грамоти першокласників // Початкова школа. - 2008.
58. Тарасенко Г.С. Дивосвіт: технологія естетико-екологічного виховання. - 2-ге вид. зі змінами. - К.: Рута, 2000.
59. Тарасенко Г.С. Навчаємо пізнавати природу. Позакласна виховна робота з молодшими школярами: навчально-методичний посібник. - Харків: Видавнича група "Основа", 2008.
60. Тарасенко Г.С. Паросток: методика гуманістичного виховання молодших школярів засобами природи. 1-4 класи: посібник для вчителя. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2003.

61. Тренинг по сказкотерапии: Сборник программ по сказ-котерапии / Под. ред. Т.Д.Зинкевич-Евстигнеевой. - СПб.: Речь, 2004.
62. Щербакова К.Й. Методика навчання математики дітей дошкільного віку. - К.: Вища школа, 1982.